

Lausuntopyyntö / Kuntalain muuttaminen

Kunnanhallitus 16.03.2026
43/03.00/2026

Asian valmistelija(t): talous- ja hallintojohtaja Matias Penttinen

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain (410/2015) muuttamisesta. Esityksessä selkiytettäisiin valtiovarainministeriön toimivaltaa ja roolia kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisessä ohjauksessa ja seurannassa. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia.

Taustaa

Valtiovarainministeriön tehtävistä säädetään kuntalain 10 §:ssä, jonka mukaan valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta. Säännöksen voidaan tulkita jo nykyisin antavan ministeriölle toimivallan seurata kuntien varautumista osana kuntien toiminnan ja talouden yleistä seurantaa. Sen sijaan kuntalaissa tai muualla lainsäädännössä ei ole säännöstä, joka antaisi valtiovarainministeriölle selkeästi toimivallan yleisesti ohjata kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Tilanteen selkiyttämiseksi lakiin lisättäisiin säännös, josta ministeriön ohjaustoimivalta kävisi nimenomaisesti ilmi.

Kuntalaissa on lisäksi havaittu tarve täsmentää vaikuttamistoimielinten oikeutta tehdä kuntalain mukaisia aloitteita. Nuorisovaltuuston aloiteoikeuden tarkentaminen edistäisi osaltaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjauksen tavoitetta, jonka mukaan hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Vanhusneuvostoa koskevaa sääntelyä tulisi muuttaa myös siten, että vaikuttamistoimielimestä voitaisiin käyttää vanhusneuvoston sijasta sellaista nimitystä, joka kuvaisi paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää.

Nykyinen kuntalaki ei edellytä, että konserniohjeessa tulisi olla määräykset kunnan tytäryhteisöjen varautumisesta. Tytäryhteisöjen varautumista olisi kuitenkin perusteltua vahvistaa konserniohjeen kautta. Tämän vuoksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi antaa tytäryhteisöjen varautumista koskevat tarpeelliset määräykset. Lisäksi lakia on tarve täsmentää kirjanpitolain soveltamisen ja kunnan toimintakertomuksessa annettavien tietojen osalta.

Tavoitteet

Esityksellä parannettaisiin valtiovarainministeriön edellytyksiä ohjata yleisesti kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Ohjauksella pyritäisiin lisäämään kuntien varautumisen tasoa ja sen yhtenäisyyttä, ja siten parantamaan kuntien edellytyksiä selvittää tehtävistään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi esityksellä tehostettaisiin kuntien riskien hallintaa ja kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöiden varautumista, edistettäisiin taloudellisen vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia osana toimintakertomusta sekä parannettaisiin kuntien talouden vertailukelpoisuutta. Esityksellä myös vahvistettaisiin kunnan vaikuttamistoimielinten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollistettaisiin vanhusneuvoston nimeäminen nykyistä joustavammin.

Joutsan kunnan lausunto

Joutsan kunta haluaa ensimmäiseksi painottaa, että minkäänlainen kuntien itsehallinnon heikentäminen lainsäädäntömuutoksilla ei ole hyväksyttävää. Tämä mielessä pitäen ehdotukset kuntalain muuttamisesta varautumisen osalta ovat oikeansuuntaisia. Kuntien varautumisen yleisen ohjauksen ja tiedottamisen keskittäminen valtiovarainministeriölle on perusteltua lakiluonnoksessa esitetyllä tavalla, kunhan kuntien velvoitteet esimerkiksi raportoinnissa eivät kasva samalla tavoin valtaviin mittasuhteisiin, kuin talouden raportoinnissa on käynyt. Konserniohjeen vähimmäissisällön muuttaminen koskemaan myös tytäryhteisöjen varautumista on tarpeellista, joskin Joutsan kunta muistuttaa, että paljon on tällä saralla jo tehty ilman lainsäädäntövelvoitettakin.

Vaikuttamistoimielimiä koskevan säätelyn osalta Joutsan kunnalla ei ole huomautettavaa lainsäädäntöesitykseen. Myöskään kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista ei Joutsan kunnalla ole huomautettavaa. Molemmat muutosehdotuskohdat täsmentävät ainoastaan nykytilaa ja kunnan näkökulmasta sillä, säädetäänkö esimerkiksi kirjanpidon kysymyksistä hyvinvointialue- ja kuntajaoston kirjanpito-ohjeissa vai kuntalaissa ei muuta vallitsevaa toimintatapaa kirjanpito-ohjeiden soveltamisen ollessa jo tällä hetkellä käytössä.

Joutsan kunnan näkemyksen mukaan vaikutusarvioinnit kuntien ja kuntien tytäryhteisöjen näkökulmasta tehty tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Harri Nissinen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle yllä kuvatun lausunnon.

Päätös